

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

29.08.2018

м. Київ

№ 1240

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.09.18 р. за № 1090/32542

ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРАВИЛ ОХОРОНИ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Відповідно до статті 28 Закону України "Про охорону праці" та пунктів 8 і 10 Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423 (зі змінами),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві, що додаються.

2. Визнати такими, що втратили чинність:

– наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 06 грудня 2004 року № 268 "Про затвердження Правил охорони праці у тваринництві. Велика рогата худоба", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 226/10506 (зі змінами);

– наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 06 грудня 2004 року № 269 "Про затвердження Правил охорони праці у тваринництві. Свинарство", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 227/10507 (зі змінами);

– наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 06 жовтня 2008 року № 213 "Про затвердження Правил охорони праці у птахівництві", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03 листопада 2008 року за № 1067/15758;

– наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 26 листопада 2012 року № 1350 "Про затвердження Правил охорони праці у тваринництві. Конярство", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 грудня 2012 року за № 2072/22384;

– наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 26 листопада 2012 року № 1353 "Про затвердження Правил охорони праці у сільськогосподарському виробництві", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 грудня 2012 року за № 2075/22387.

3. Департаменту заробітної плати та умов праці (Товстенко О. П.) забезпечити подання цього наказу в установленому порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Крентовську О. П.

Міністр	А. Рева
ПОГОДЖЕНО:	
Перший заступник Міністра аграрної політики та продовольства України	М. Мартинюк
В. о. Міністра охорони здоров'я України	У. Супрун
Голова Державної регуляторної служби України	К. Ляпіна
Виконуючий обов'язки Голови Державної інспекції ядерного регулювання України	Б. Столярчук
Голова Державної служби України з надзвичайних ситуацій	М. Чечоткін
Керівник Секретаріату СПО роботодавців на національному рівні	Р. Іллічов
Директор виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України	Є. Баженков
Голова Державної служби України з питань праці	Р. Чернега
Перший заступник Голови СПО об'єднань профспілок	О. О. Шубін
Виконавчий Віце-президент Конфедерації роботодавців України	О. Мірошніченко
Заступник Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України	Л. Парцхаладзе

ПРАВИЛА ОХОРОНИ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Затверджено наказом Міністерства соціальної політики України
29.08.18 р. № 1240

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.09.18 р. за № 1090/32542

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Ці Правила поширюються на всіх юридичних та фізичних осіб, які провадять діяльність у сільському господарстві і відповідно до законодавства використовують найману працю, та працівників, що працюють у сільськогосподарському виробництві.

2. Вимоги цих Правил є обов'язковими для виконання роботодавцями та працівниками під час виробництва сільськогосподарської продукції.

II. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ВИРОБНИЧОГО ОБЛАДНАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОЧИХ МІСЦЬ

1. Обладнання, що надається працівникам та ними використовується за призначенням, має бути технічно справним і відповідати:

- вимогам технічних регламентів, якщо обладнання виготовлене після дати обов'язкового застосування відповідних технічних регламентів, що поширюються на це обладнання;

- загальним вимогам безпеки до обладнання, що зазначені у нормативно-правових актах з охорони і гігієни праці та відповідних нормативних документах на його виготовлення, якщо обладнання виготовлене до дати обов'язкового застосування відповідних технічних регламентів, що поширюються на це обладнання.

2. Обладнання, під час експлуатації якого можливе виділення шкідливих речовин у повітря робочої зони, має бути обладнане місцевою вентиляцією.

Пуск місцевої вентиляції має бути заблокований із пуском технологічного обладнання.

3. Рівень шуму виробничого обладнання не має перевищувати встановлених норм. У разі перевищення допустимих норм шуму робочої зони працівники мають бути забезпечені засобами індивідуального захисту органів слуху.

4. Струмопідвідні проводи до електрифікованих машин і установок у виробничих приміщеннях мають бути ізольовані і захищені від механічного пошкодження.

5. Трубопроводи, запірна арматура, насоси і вмістища, розміщені у теплицях, які використовують під час застосування гербіцидів та агрохімікатів, мають бути герметично закритими.

6. Гальма засобів малої механізації (підвісних транспортних ліній, стрічкових транспортерів, електричних талів, візків, що переміщуються надґрунтовими реєстрами тощо), які застосовують під час збирання урожаю і транспортування його у складські приміщення, мають бути справними та заблокованими з пусковими пристроями.

III. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ЕКСПЛУАТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

1. Експлуатація сільськогосподарських машин (сільськогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем складових частин та окремих технічних вузлів) має здійснюватися з урахуванням вимог експлуатаційної документації.

2. Вузли та елементи сільськогосподарських машин, що рухаються, обертаються та можуть становити небезпеку, мають бути огорожені захисними кожухами, які забезпечують безпеку працівників.

3. Не дозволяється:

- експлуатація несправних машини та обладнання;
- експлуатація сільськогосподарських тракторів без електростартерного запуску двигуна та з відсутньою або несправною системою блокування запуску двигуна за ввімкнутої передачі.

4. Перед виконанням робіт треба переконатися, що дроти повітряних ліній електропередач не буде зачіпати техніка, проїжджаючи під ними.

5. Під час проїзду сільськогосподарської техніки потрібно дотримуватися безпечної дистанції.

IV. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ОДЕРЖАННЯ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

1. Вимоги безпеки під час використання пестицидів та мінеральних добрив

1. Транспортування, зберігання та застосування пестицидів потрібно здійснювати з дотриманням вимог Закону України "Про пестициди і агрохімікати" та інших нормативно-правових актів у частині безпечного здійснення робіт із транспортування, зберігання та застосування пестицидів.

2. Не дозволяється у темний час доби здійснювати роботи, пов'язані з транспортуванням аміаковмісних мінеральних добрив, приготуванням розчинів, змішуванням їх та внесенням у ґрунт.

3. Не дозволяється транспортувати разом різні види пестицидів, хімічна взаємодія яких у разі порушення герметичності упаковки може спричинити займання.

4. Не дозволяється перевозити пестициди та протруєне насіння разом із біологічними засобами захисту рослин, харчовими і кормовими продуктами та іншими вантажами, а також із людьми.

5. Не дозволяється використовувати для зберігання продуктів, фуражу, води тощо тару від мінеральних добрив, навіть після її знешкодження (знезаражування). Тара з-під мінеральних добрив утилізується згідно з вимогами природоохоронного законодавства.

6. У машинах, які застосовуються для роботи з пестицидами, усі з'єднання магістралей переміщення пестицидів (фланці, затички, штуцери, ніпелі, люки тощо) повинні мати ущільнювальні прокладки.

2. Вимоги безпеки під час обробітку ґрунту, сівби, садіння і догляду за посівами

1. Роботи, пов'язані з підготовкою мінеральних добрив до внесення у ґрунт, треба здійснювати за допомогою механізмів, оснащених пристроями для зниження пилоутворення.

22

Працівники мають використовувати відповідний спецодяг, спецвзуття та засоби індивідуального захисту органів дихання та зору.

2. Не дозволяється готувати розчини пестицидів безпосередньо в полі без засобів механізації.

3. Працівникам не дозволяється перебувати у зоні можливого руху маркерів або навісних машин під час розвертання машинно-тракторних агрегатів.

4. Під час руху агрегату не допускається одночасне обслуговування одним працівником двох або більше сівалок.

5. Завантаження сівалок і садильних машин насінням, садильним матеріалом та добривами має бути механізованим.

Ручне завантаження дозволяється лише за умови зупинення посівного або садильного агрегату та вимкнення двигуна трактора.

6. Заміну, очищення і регулювання робочих органів навісних машин і знарядь, які підняті, потрібно проводити тільки спеціальними чистками в рукавицях із зупиненим, загальмованим агрегатом та вимкнутим двигуном і вжиттям заходів, що запобігають їх самовільному опусканню.

7. Працівникам заборонено підніматися на або спускатися з машин під час їх руху.

8. Не дозволяється сівачам працювати на навісних сівалках.

3. Вимоги безпеки під час збирання зернових, зернобобових та круп'яних культур

1. Під час роботи в полі та пересування дорогами на зернозбиральному комбайні дозволено перебувати лише комбайнеру та помічнику комбайнера.

2. Запасні ножі збиральних машин треба зберігати у дерев'яних чохлах у польовому стані.

3. Перебувати на сільськогосподарській техніці, а також на полі, де про-

водяться роботи, людям, які не беруть участі у виконанні технологічного процесу, заборонено.

4. Не дозволяється перебування працівників у кузові автомашини або тракторного причепа під час заповнення їх технологічним продуктом, а також під час транспортування продукту до місця складування.

5. Комбайни мають бути забезпечені дерев'яними лопатами для проштовхування злежаного зерна у бункерах до вивантажувального шнека.

6. Збиральні машини мають бути забезпечені дерев'яними підкладками для встановлення домкрата та башмаками під колеса.

7. Під час пересування вивантажувальні шнеки та інші робочі органи збиральних машин мають бути переведені в транспортне положення. Переміщення сільськогосподарської техніки дорогами здійснюється відповідно до вимог Правил дорожнього руху, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306 (далі - Правила дорожнього руху).

8. Відпочинок працівників у полі дозволено тільки в спеціально відведених місцях, які обладнуються добре помітними віхами вдень і освітленими ліхтарями в темний період доби. Не дозволено відпочивати під машинами, в кабіні машини під час роботи двигуна, серед поля, у копицях тощо.

4. Вимоги безпеки під час післязбирального доробляння та зберігання зернових, зернобобових та круп'яних культур

1. Післязбиральне обробляння зерна у приміщеннях зерносховищ дозволено виконувати лише за умови наявності окремих спеціальних відділень для протруєння, очищення, сушіння та зберігання зерна, оснащених системою аспірації.

2. У механізованих зернових складах, зокрема обладнаних аерожолобами, над випускними отворами на конвеєр по їх центру треба встановлювати вертикальні колони для захисту працівників від затягування у воронку.

3. Не дозволяється використовувати для протруєння насіння обладнання, агрегати, комплекси і токи, які призначені для післязбирального доробляння та зберігання продовольчого і фуражного зерна.

4. Не дозволяється експлуатувати машини і обладнання без захисних огорож та кожухів.

5. Не дозволяється у місцях проведення робіт із консервування зерна та зберігання хімічних консервантів вживати їжу, палити та користуватися відкритим вогнем.

5. Вимоги безпеки під час збирання та заготівлі соломи, сіна, сінажу і силосу

1. Зернозбиральні комбайни і транспортні засоби мають бути обладнані автоматичною зчіпкою, яка дає змогу від'єднувати наповнений причіп і

приєднувати порожній під час руху агрегату без участі допоміжного працівника.

2. Погодження дій трактористів під час розчеплення волокуші з трактором і початку руху машин після розчеплення потрібно здійснювати тільки за наявності допоміжного працівника (сигнальника). Працівник має знаходитися попереду агрегату у зоні видимості обох трактористів. Трактористи мають починати рух тільки після сигналу допоміжного працівника.

3. На період скиртування працівники мають бути забезпечені справними вилами, страхувальним знаряддям, засобами сигналізації.

4. Скиртування треба проводити у світлий час доби. Не дозволяється виконувати скиртувальні роботи під час грози, дощу, сильних поривів вітру.

5. Не дозволяється складання скирт та тюків в охоронній зоні ліній електропередач.

6. Під час скиртування треба дотримуватися таких вимог:

- кількість скиртоправів, що одночасно перебувають на скирті, не має бути понад шість із розміщенням їх не ближче ніж за 1,5 м від краю скирти;

- після досягнення скиртою висоти 2 м навколо неї треба вистелити шар соломи завширшки 2 м і заввишки 1 м (для пом'якшення удару у разі падіння працівника зі скирти);

- для завершення формування скирти на ній мають залишитися не більше ніж два скиртоправи;

- для піднімання та опускання працівників зі скирти потрібно застосувати приставні або мотузяні драбини, які треба закріплювати страхувальними мотузками.

7. Вкладати прямокутні тюки у скирту, склади для сіна або кузов транспортного засобу треба у перев'язку. Тюки слід подавати узгоджено, укладачам не дозволяється наближатися до краю скирти (кузова) ближче ніж на 1,5 м.

8. Вкладати рулони треба механізованим способом на рівній поверхні з вжиттям заходів проти їх розкочування.

9. Під час укладання рулонів і тюків не можна допускати нахилу штабеля. Нахилений штабель потрібно закріпити упорами або відтяжками до остаточного розбирання штабеля.

10. Працівникам не дозволяється перебувати під піднятими рулонами і тюками та у радіусі дії стріли навантажувальної машини під час укладання рулонів і тюків за допомогою кранів або навантажувачів.

11. Розрізання скирт скирторізом дозволяється виконувати тільки за наявності допоміжного працівника (сигнальника), який має перебувати за межами зони можливого падіння пиляльного ланцюга у разі його пошкод-

ження чи відмови.

12. Не дозволяється перебування працівників поблизу потоку подрібненої маси та робочих органів машин для навантажування соломи і сіна зі скірт з одночасним подрібненням і пневматичним завантаженням у транспортні засоби.

13. Не дозволяється виконання робіт під навислими козирками, які утворились під час розбирання скірт.

14. Під час роботи прес-підбирача не дозволяється:

- перебувати на прес-підбирачі;
- заглядати до пресувальної камери;
- вправляти руками в'язальний шпагат у в'язальному апараті;
- перебувати у зоні обертання маховика;
- проштовхувати руками масу до приймальної камери.

15. Під час роботи тьюкоукладача працівникам не дозволяється перебувати ближче ніж за 1 м від робочих ланцюгів підбирача і поперечного транспортера та проштовхувати тьюки у підбирач під час його руху.

16. Докладати тьюки, що обвалилися, вручну дозволено тільки після зупинення агрегату.

17. Перед вивантаженням штабеля потрібно впевнитися, що у небезпечній зоні не перебувають працівники. Під час розвантаження поправляти штабель вручну не дозволяється.

18. Агрегати для виготовлення вітамінного трав'яного борошна та для висушування трави, соломи, зелених гілок дерев, виноградної вичавки та інших відходів мають бути обладнані справними приладами контролю температурного режиму та автоматичними приладами безпеки, які вимикають подавання палива у разі обривання полум'я форсунки.

19. Роботи, пов'язані зі закладанням силосу, дозволяється проводити тільки у світлий час доби.

У траншеях заглибленого типу дозволено трамбувати силосну (сінажну) масу в темний час доби одним трактором у разі відсутності у траншеї допоміжних працівників та наявності стаціонарного освітлення всієї поверхні робочої зони.

20. Для трамбування маси треба застосовувати тільки гусеничні трактори загального призначення. Під час трамбування двері кабіни потрібно закріпити у відкритому положенні.

21. Дозволяється використовувати трактори тільки з передньою навішеною розрівнювальним пристроєм.

22. На кургані, бурті або у траншеї дозволено виконувати роботи тільки одним трактором. У траншейних сховищах завширшки 12 м і більше дозволена одночасна робота не більше ніж двох гусеничних тракторів загаль-

ного призначення.

23. Роботи з внесення хімічних консервантів мають проводити не менше ніж два працівники з використанням спецодягу, спецвзуття та засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

6. Вимоги безпеки під час збирання та післязбирального доробляння льону

1. Під час складання агрегату (трактор-льонокомбайн-причіпний візок) причіплювач має перебувати з лівого боку агрегату і подавати сигнали трактористу. Зчіплювання агрегату треба проводити після зупинення трактора.

2. Страхувальні пристрої мають бути у положенні, що унеможлиблює роз'єднання агрегату.

3. Працівникам заборонено перебувати у кузові причепа під час його руху. Розрівнювати ворох у причепі дозволено тільки під час зупинення агрегату. Підійматися в кузов причепа потрібно із застосуванням спеціально передбаченої драбини.

4. Не дозволяється одягати та знімати браальні паси, а також заправляти в'язальний апарат комбайна і підбирача шпагатом у разі ввімкненого двигуна.

5. Під час обкатування в'язального апарата вмикати його дозволено, тільки перебуваючи за межами робочої зони.

6. Транспортні засоби, які використовують на сушильному пункті, мають бути обладнані іскрогасниками.

7. Усі машини для первинного оброблення льону мають бути обладнані вентиляційними пристроями і транспортерами.

8. Льономолотильні і тіпальні машини мають бути обладнані столами для подавання сировини й обмежувачами положення рук.

9. Не дозволяється відкривати кожухи тіпальних машин до остаточного їх зупинення.

10. Усувати забивання голчастих валиків трясил та знімати намотки з вальців машин і шийок бильних барабанів тіпальних машин дозволяється тільки за допомогою гаків-різаків.

7. Вимоги безпеки під час вирощування та збирання цукрових буряків

1. Не дозволяється перебування працівників на сівалках під час переїжджання і розвертання, а також на транспортних засобах під час завантажування і транспортування гички або коренеплодів цукрових буряків.

2. Не дозволяється:

- підштовхувати транспортні засоби та бурякозбиральні машини, що забуксували на полі чи дорозі;
- сидіти (стояти) на рамі або інших частинах бурякозбиральних машин

під час їх роботи;

- замінити ножі та диски зрізувальних і обрізувальних механізмів, встановлювати зазори між дисками копачів та зазори у конічних підшипниках копачів за увімкненого двигуна та без використання спецодягу, спецвзуття та засобів індивідуального захисту;

- перебувати без засобів захисту в місцях можливого падіння буряків, під транспортерами бурякозбиральних агрегатів, навантажувачів та перевізників буряка;

- наближатися до робочих органів навантажувача буряка ближче ніж на 2 м.

3. Інтервал між збиральним агрегатом (комбайна) та транспортним засобом під час їх руху має становити не менше ніж 1,5 - 2 м.

4. Працівникам не дозволяється перебувати попереду і позаду гичкозбиральної машини, а також у площині обертання ротора під час її руху.

5. Прибирати коренеплоди, які залишилися в транспортному засобі після його розвантаження, а також здійснювати очищення механізмів комбайна від гички, бур'янів, землі й іншого можна за вимкненого двигуна і зупинених робочих органах за допомогою скребка або лопати з подовженим держакон, в рукавицях, не піднімаючись у кузов.

6. Під'їжджати транспортним засобом для навантаження його коренеплодами потрібно за сигналом тракториста навантажувача.

7. Під час завершення розбирання кагату буряка водій навантажувача має вимкнути робочі органи агрегату для безпечного підбору працівниками залишків буряка.

8. Вимоги безпеки під час вирощування, збирання та післязбирального доробляння картоплі

1. Не дозволяється перевозити навісну саджалку із завантаженими бункерами.

2. Під час переміщення садильного агрегату не дозволяється піднімати та опускати маркери вручну.

3. Не дозволяється перебування працівників у радіусі дії стріли завантажувача.

4. Під час переїжджання передні колеса причіпних картоплезбиральних комбайнів і вивантажувальні транспортери мають бути встановлені у транспортне положення.

5. Під час групового переїжджання агрегатів дистанція між ними має становити не менше ніж 30 м, а на схилах - не менше ніж 50 м.

6. Перед підніманням платформи підіймача оператор має впевнитися у відсутності працівників на транспортному засобі, який розвантажують, у приймальному бункері, на платформі підіймача та подати звуковий сигнал.

7. Працівникам забороняється перебувати під піднятою платформою підіймача.

9. Вимоги безпеки під час закладання і вирощування багаторічних насаджень та збирання врожаю

1. На входних дверях приміщення для світлового загартування прищеп із використанням ртутних ламп високого тиску потрібно вивішувати знак заборони відповідно до вимог Технічного регламенту знаків безпеки і захисту здоров'я працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 року № 1262. Відчинення дверей має бути заблоковане з вимиканням ртутних ламп.

2. Під час навантажування і розвантажування шпалерних стовпів працівники мають перебувати з їх торцевих боків. Кожний залізобетонний стовп мають розвантажувати не менше ніж два працівники.

3. Не дозволяється складати шпалерні стовпи у штабелі заввишки понад 1,5 м.

4. Машини і знаряддя, призначені для роботи безпосередньо поруч із кронами дерев, мають бути обладнані обтікачами.

5. Для роботи на садовій платформі з використанням пневматичного інструменту для очищення, побілення штаблів, збирання плодів і обрізування крони плодівих дерев працівники мають бути навчені працювати з інструментом та використовувати спецодяг, спецвзуття та засоби індивідуального захисту.

6. Під час роботи на садовій платформі не дозволяється:

- перебувати у зоні дії трапів;
- ремонтувати пневматичний різальний апарат і замінити його за ввімкненого компресора;
- заходити на платформу і сходити з неї на ходу, а також переходити з одного боку трапа на інший;
- використовувати платформу для перевезення працівників.

7. Не дозволяється проведення машинного контурного обрізування плодівих дерев:

- у садах, розміщених на крутих схилах;
- без захисної решітки лобового і бокових вікон кабіни трактора;
- з використанням дискових пилок із тріщинами на диску або зубцях, зі зламаними двома підряд зубцями;
- у разі перебування людей у радіусі 70 м.

8. Не дозволяється очищати дискові пилки від гілок без використання спецодягу, спецвзуття та засобів індивідуального захисту.

9. Під час обробляння ґрунту і проріджування рослин із використанням ручного інструменту працівники мають перебувати на відстані 2 - 3 м один

від одного.

10. Під час чекання пагонів, обрізання лози, зрізання виноградних грон, підв'язування виноградних кущів працівники мають перебувати один від одного на відстані не меншій, ніж 2 м.

11. Для обрізання плодкових дерев треба використовувати окремі драбини з огороженими робочими майданчиками.

12. Роботи на драбинах висотою понад 3 м мають виконувати два працівники, один із яких має підтримувати драбину в основі, щоб вона не рухалася.

13. Використовуючи драбини під час обрізання гілок, не можна:

- ставити драбину на слизьку поверхню;
- працювати, стоячи вдвох на одній драбині;
- перелазити з драбини на дерево і назад;
- стояти одною ногою на драбині, а іншою - на дереві;
- працювати механізованим інструментом на драбині з неогороженим робочим майданчиком.

14. Під час виконання робіт, пов'язаних з обрізанням, не допускається:

- одночасне виконання механізованих та ручних робіт на одній ділянці, плантації, винограднику;
- перевезення до місця роботи працівників разом із незахищеним різальним чи колючим ручним інструментом;
- зберігання інструменту на ділянках і в траві;
- обрізання дерева під час дощу та після нього до підсихання стовбурів і основних скелетних гілок;
- перебування під гілками, які зрізають;
- обрізання високих дерев поблизу ліній електропередачі, що перебувають під напругою;
- перебування у міжрядді під час натягування шпалерного дроту механічними засобами.

10. Вимоги безпеки під час виконання робіт у захищеному ґрунті

1. Під час роботи змішувача ґрунту його потрібно загальмувати. Пересувати змішувач дозволено лише після від'єднання електроживлення і тільки на жорсткому буксирі.

2. Під час обслуговування пересувного горщиковиготовлювача підготовлені ділянки теплиць потрібно звільнити від сторонніх предметів і незадіяного обладнання. Підходи та під'їзди до таких ділянок мають бути вільними.

3. Під час натягування дроту за допомогою ручної лебідки працівники мають дотримуватися безпечної дистанції та не перебувати у міжряддях, щоб уникнути можливих травм унаслідок обривання дроту.

Дріт треба прикручувати за допомогою плоскогубців. Натягнутий шпалерний дріт має бути без гострих кінців.

4. Усі роботи з вирощування розсади у теплицях дозволено виконувати тільки після вимкнення системи досвічування рослин.

5. Формувати шпалери, збирати врожай із верхньої частини рослин, пасинкувати, видаляти пагони, які відплодоносили, відмерлі листки і zdeформовані плоди треба з використанням самохідних візків із гідравлічним підніманням платформи, ручних візків, обладнаних гальмами, самостійних драбин, пересувних самостійних платформ та підставок.

6. До робіт із застосуванням пестицидів допускаються працівники, які пройшли спеціальне навчання, мають відповідне посвідчення та за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи.

7. Доставляти, дозувати і завантажувати потрібні компоненти для приготування живильних розчинів у гідропонних теплицях треба механізованим способом із використанням засобів колективного та індивідуального захисту.

8. Технологічні операції із застосуванням пестицидів потрібно виконувати з використанням технічно справних машин та апаратів. Не допускається підтікання рідини в місцях з'єднання труб та шлангів і в місцях під'єднання розпилювачів.

9. Готувати робочі розчини пестицидів потрібно на спеціальному майданчику або в приміщенні, обладнаному водовідведенням для змиву робочої суміші та витяжною вентиляцією.

10. Роботи із хімічного захисту рослин мають здійснювати не менше ніж два працівники з використанням спецодягу, спецвзуття та засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

11. Під час шлангового і ранцевого оброблення рослин пестицидами працівники мають перебувати на відстані не меншій, ніж 10 м, один від одного та обробляти ділянку в одному напрямку.

12. До виконання робіт із протруювання посівного матеріалу допускаються працівники, яким виповнилося 18 років, які пройшли спеціальне навчання, мають відповідне посвідчення та за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи.

13. Роботи з протруювання посівного матеріалу треба виконувати у спеціально обладнаних приміщеннях із використанням спецодягу, спецвзуття та засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

14. Не дозволяється використовувати протруєний посівний матеріал для інших потреб, крім сівби.

15. Перевозити протруєний посівний матеріал без тари заборонено.

16. Транспортні роботи у теплицях треба здійснювати технічно справними транспортними засобами відповідних габаритів, які дають змогу вільно та безпечно виконувати зазначені роботи.

11. Вимоги безпеки до зрошувального землеробства

1. Конструкції зрошувальних машин мають відповідати чинним стандартам.

2. Експлуатація зрошувальної техніки має здійснюватися з урахуванням вимог експлуатаційної документації.

V. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ОДЕРЖАННЯ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

1. Вимоги безпеки під час приготування кормів

1. Під час підготовки до роботи подрібнювачів треба перевірити балансування ротора, кріплення ножів, молотків і протиризальної пластини, справність і надійність кріплення кришки дробильної камери, наявність захисних огорожень та кожухів на передачах та рухомих частинах машин.

2. Під час підготовки до роботи живильників та подрібнювачів слід перевірити кріплення болтових з'єднань, натяг ременів і ланцюгів. Рухомі та нерухомі ножі подрібнювачів мають бути закріплені болтами з контргайками, а зазори між ними - відповідати значенням, вказаним у паспорті машини.

3. Перед запуском подрібнювача потрібно впевнитися у відсутності сторонніх предметів усередині нього і на живильниках.

4. Подавати продукти в подрібнювач дозволяється тільки після виходу його ротора на робочий режим.

Продукт треба подавати у машину рівномірно, використовуючи для цього спеціальні дерев'яні подавачі-проштовхувачі з ручкою довжиною не менше ніж 1 м.

5. Під час завантажування подрібнювачів треба стежити, щоб до них не потрапляли сторонні предмети і змерзлі грудки технологічного продукту.

6. Очищати від забивання робочі органи (подрібнювачі, живильники тощо) потрібно тільки після вимкнення і остаточного зупинення обладнання.

7. Забороняється перебування працівників на платформі живильника під час його роботи та у зоні викидання подрібненої маси. Перебування працівників у ямах і траншеях допускається тільки в разі встановлення на подрібнювачах дефлектора і напрямного рукава.

8. Автоклави встановлюють в окремому приміщенні з температурою повітря не нижче ніж передбачено експлуатаційними умовами.

9. Завантаження сировини в автоклави має бути механізованим.

10. У разі використання хімічних реагентів потрібно передбачати герметизацію обладнання та влаштування системи аспірації.

11. Перед кожним циклом парового оброблення кормів треба здійснювати гідравлічну перевірку автоклава, а також прилеглих трубопроводів і запірної арматури, застосовуючи процес замочування сировини в автоклаві під тиском води не меншим, ніж робочий тиск пари.

12. Противаги кришок автоклавів мають бути огорожені, а їх маса відрегульована так, щоб унеможливити самовільне опускання кришок.

13. Швидкознімні кришки автоклава протягом процесу обробки мають бути закриті на замок. У разі використання прохідних автоклавів у тупиковій схемі неробочі кришки мають бути із заглушками.

14. Перед подаванням води слід проконтролювати, щоб різниця температур між водою і стінками автоклава не перевищувала допустимих норм.

15. Швидкість розігрівання і охолодження стінок автоклава не має перевищувати допустимих норм. Регулювання теплообміну здійснюється подаванням води або пари за допомогою витратного вентиля.

16. Конденсат має відводитися в безпечне місце. Під час його зливання треба переконатися, що навпроти зливного отвору немає людей.

17. Під час гідробаротермічного оброблення грубих кормів знімати або відкривати кришки устаткування дозволено тільки після припинення подавання пари та повного закриття вентилів.

18. Під час вивантаження кормів з автоклава треба провентилювати приміщення.

19. Кожний прес-екструдер має бути обладнаний пристроєм для примусового витяжного вентилявання, заблокованим із кнопкою запуску. Якщо вентиляція не працює, прес-екструдер вмикати не дозволяється.

20. Не дозволяється:

- перебування навпроти регулятора-гранулятора під час запускання, зупинення і роботи прес-екструдера;
- запускання прес-екструдера з частково закритими (або забитими продуктами) вихідними отворами регулятора-гранулятора;
- відбір руками проби суміші на виході із шнека-дозатора;
- розбирання шнекової частини за температури деталей, яка перевищує допустиму.

21. Продувати контрольні крани і вентиля та відбирати проби аміачної води, каустичної соди та інших хімреактивів треба обережно з використанням спецодягу, спецвзуття та засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

22. Готувати робочі розчини реагентів треба у закритих установках із мішалками. Подавати речовини і робочий розчин треба за допомогою механізмів або пристроїв (шнеки, насоси), що запобігають контакту працівників із реагентами.

23. Перед обслуговуванням, ремонтом і внутрішнім оглядом ємностей і трубопроводів з-під аміачної води та інших хімреагентів потрібно їх промивати й продувати повітрям або парою, які подаються в нижню частину ємності за відкритого верхнього люка. Люк ємності залишають відкритим

до повного видалення з неї пари аміаку. Лише після цього можна виконувати ремонтні роботи та користуватися відкритим вогнем.

24. Перед відкриванням кришок запарників і варильних котлів треба закрити паровий вентиль і знизити тиск. Під час відкривання кришки треба стояти з того боку, з якого її відкривають.

25. Під час технологічних процесів переробки кормів, що супроводжуються виділенням пилу, треба забезпечити герметизацію усіх місць і джерел пилоутворення та їх аспірацію.

26. Робота з компонентами, які мають різкий неприємний запах (білкові, мінеральні, лікарські домішки), має проводитися за системи аспірації, яка працює, або місцевої вентиляції та з використанням засобів захисту органів дихання.

2. Вимоги безпеки під час навантаження, транспортування та роздавання кормів

1. Під час завантаження сипучих кормів працівники не мають перебувати у кузові транспортного засобу або ковші навантажувача.

2. Під час роботи навантажувачів працівники мають узгоджувати свої дії з машиністом навантажувача.

3. Місця під'їждження транспортних засобів до вивантажувальних механізмів, приймальних бункерів мають бути обладнані відбійними брусами.

4. Трактор із навісним навантажувачем для підвищення поздовжньої стійкості треба укомплектовувати бульдозерною навіскою та підірними боковими лапами. Не допускається робота трактора з навісним обладнанням на крутих схилах.

Не допускається перебування сторонніх осіб, а також перебування працівників під вантажем і стрілою в зоні роботи навантажувачів, фуражирів.

5. Розробляти скирти, бурти, траншеї та інші кормосховища заввишки понад 2 м треба механізовано, вертикальними шарами, починаючи з краю верхньої частини, унеможливаючи зсунення або обвалення частини скирти, бурту, траншеї тощо. Утворені козирки, навіси корму в скиртах, буртах і траншеях треба обвалити.

6. Транспортні засоби, поставлені під навантажування (розвантажування), мають бути загальмовані, щоб запобігти їх самовільному рухові.

7. Для підвищення стійкості перед виконанням транспортних робіт колісними тракторами потрібно передні і задні колеса встановити на максимальну ширину колії. Під час ожеледиці і у важкопрохідних місцях дороги на провідні колеса треба одягти ланцюги проти ковзання.

8. До виконання робіт на транспортних засобах, навантажених соломкою, сіном, допускаються працівники, яким виповнилося 18 років, які пройшли спеціальне навчання та перевірку знань, мають відповідне посвідчення та

пройшли медогляд.

9. Для піднімання на транспортний засіб, навантажений соломною або сіном, чи спускання з нього працівників належить забезпечити мотуззяними або приставними драбинами, обладнаними нековзкими елементами та елементами проти падіння драбини.

10. Ремонт і технічне обслуговування стаціонарних кормороздавачів треба проводити за вимкненого вимикача та знятих запобіжниках електричного щита. На щит потрібно повісити плакат із написом "Не вмикати! Працюють люди".

11. Для роз'єднання і з'єднання тягових ланцюгів треба мати пристрої, які унеможливають зривання і викидання інструменту під час ремонту.

12. Не дозволяється здійснювати очищення, технічне обслуговування і ремонт трактора за ввімкненого двигуна.

13. Заборонено експлуатувати підвісну дорогу кормороздавача зі зношеними підвісками, кріпленнями, зварними котками, підіймачами, запірними пристроями кузова і підіймача, а також погнутими рейками та розходженням їх у місцях стиків.

3. Вимоги безпеки під час транспортування, перегання та випасання тварин

1. До виконання робіт із догляду, випасання, перегання тварин допускаються спеціально навчені працівники, яким виповнилося 18 років та які за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи.

2. Для перевезення тварин треба використовувати спеціальні машини-скотовози, свиновози або інший відповідно обладнаний транспорт. У разі використання вантажних автомобілів борти їх повинні мати додаткову решітку заввишки не менше ніж 0,8 м із сітчастою або глухою стелею.

3. Перед тим як виганяти тварин із секцій та приміщень, їх двері потрібно повністю розчинити і зафіксувати, щоб забезпечити вільний прохід тварин до місця вантаження.

4. Для запобігання травмуванню обслуговувального персоналу у місцях вивантаження свиней із залізничних вагонів і автомашин мають бути передбачені загони з пандусами для спускання тварин.

Біля естакади, платформи має бути встановлений відбійний брус для автомобільного транспорту.

5. У місцях проведення вантажно-розвантажувальних робіт встановлюють естакади і напрямники руху тварин з огороженими проходами уздовж них для працівників, які обслуговують тварин.

6. Сумарна вага тварин, які перевозяться, не має перевищувати вантажопідйомність машини.

7. Не дозволяється:

- залишати тварин без нагляду на смузї відведення дороги;
- вести тварин дорогами з покращеним покриттям, якщо поруч є інші дороги;
- переганяти тварин дорогами у темний час доби та за умов недостатньої видимості.

8. Для переганяння тварин через річки та інші водні перешкоди потрібно вибирати неглибокий брід, із рівним дном, без коріння, корчів та каміння.

9. Через залізничні колії тварин потрібно переганяти у спеціально відведених місцях. У туман, дощ або темний час доби тварин переводять на прив'язі не більше ніж по двоє на одного погонича.

4. Вимоги безпеки під час прибирання, видалення, оброблення та зберігання гною

1. До виконання робіт із прибирання, видалення, оброблення та зберігання гною допускаються спеціально навчені працівники, яким виповнилося 18 років та які за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи.

2. Під час роботи з мобільними механізмами для прибирання гною треба дотримуватися таких вимог:

- прибирання гною у приміщеннях із безприв'язним утриманням худоби дозволяється лише за відсутності тварин;
- під час руху бульдозера вздовж проходу тракторист має стежити, щоб на його шляху не було працівників і тварин;
- випускна труба трактора має бути обладнана іскрогасником;
- після прибирання гною приміщення потрібно провентилювати до повного видалення відпрацьованих (вихлопних) газів.

3. Щоб уникнути перекидання тракторного агрегату під час вантаження гною з естакад, тракторист має стежити, щоб ніж бульдозера не висувався за край естакади, який потрібно позначати тросом або мотузкою.

4. Тракторний навантажувач, ковшовий або грейферний, під час вантаження гною з гноєсховищ у транспортні засоби має стояти на рівній спланованій ділянці.

5. Переїжджати тракторним навантажувачем на нове місце можна тільки після звільнення грейфера або ковша від гною.

6. Під час переїжджання трактора треба установити його робочі механізми і домкрати у транспортне положення.

7. Тракторист має стежити, щоб під час роботи навантажувача поблизу нього і під стрілою не перебували працівники.

8. Перед виходом із кабіни навантажувача тракторист має опустити грейфер або ківш, поставити всі важелі керування в нейтральне положення і вимкнути вал відбору потужності.

9. Перед початком роботи навантажувача треба подати попереджуваль-

ний сигнал.

10. Місця над гнойовим каналом, де тимчасово знято ґратку, мають бути огорожені.

11. Скребкові, стрічкові транспортери і люки для скидання гною або посліду мають бути огорожені захисними решітками.

12. Глибокі гноеприймачі, вмістища для збереження рідкого гною, аеротенки, гноєсховища мають бути обладнані захисними огорожами або перилами. Металеві сходи з рифленою поверхнею треба періодично очищати від бруду, льоду і снігу.

13. Під час видалення гною з гноєнакопичувачів пневматичною установкою не дозволяється відкривати люк і спускатися у накопичувач.

14. Під час транспортування гною не дозволяється виконувати будь-які роботи із запірним клапаном накопичувача, усувати несправності, затягувати болтові з'єднання на гноєпроводах.

36

VI. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС УТРИМАННЯ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

1. Вимоги до утримання бугаїв та взяття сперми

1. До обслуговування бугаїв допускають спеціально навчених працівників, яким виповнилося 18 років та які за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи.

Обслуговування бугаїв доручають досвідченим, фізично сильним скотарям.

2. Працівники віком до 18 років, а також вагітні жінки та жінки, що годують груддю, до цієї роботи не допускаються.

3. Під час догляду за тваринами, виконання різних робіт поблизу них треба бути обережним.

4. Для бугаїв треба обладнувати майданчики з механічними пристроями для примусового водіння.

5. Територію, на якій розміщені приміщення для утримання биків і вигульні майданчики, потрібно загородити металевою огорожею заввишки не менше ніж 1,5 м.

6. На вигульних майданчиках дозволяється вигулювати на прив'язі лише одного бугая. Для виведення бугая з індивідуального майданчика скотар має, не заходячи на майданчик, зачепити бугая палицею-водилом за носове кільце і тільки після цього відчепити карабін прив'язі та відчинити випускні двері.

7. Під час чищення годівниць і роздавання корму голову бугая треба фіксувати ланцюгом із карабіном (скотар при цьому має перебувати у кормовому проході).

8. У разі виявлення у бугая негативної реакції на скотаря, який його догля-

дає, скотар має замінити свій спеціальний одяг. Якщо це не допомагає, треба доручити доглядати цього бугая іншому скотарю з цього приміщення.

9. Технікам штучного осіменіння та працівникам, що постійно доглядають бугаїв, не дозволяється бути присутніми під час проведення болісних для бугая профілактичних і лікувальних процедур, а також під час розчищення ратиць, обрізання рогів, вставлення носових кілець тощо.

10. Сперму від бугаїв беруть у спеціальному приміщенні (манежі) із станком, який захищає працівників від травмування.

2. Вимоги до зберігання та перевезення сперми

1. Усі приміщення пункту штучного осіменіння, обладнання і територію біля пункту треба утримувати в чистоті та належному порядку. У приміщенні не має бути мух. Не дозволяється вхід до пункту стороннім особам.

2. Щоденно після закінчення роботи потрібно прибирати всі приміщення, мити станки та підлогу.

3. Працюючи з кріогенним обладнанням, слід виконувати такі вимоги:

– посудини Дьюара встановлювати не ближче ніж за 1 м від нагрівальних приладів;

– не допускати падіння посудин Дьюара, а також ударів по них;

– горловини посудин мають бути постійно закриті тільки кришками, які входять до комплекту посудин;

– проводити контроль за накопиченням кисню в рідині, що міститься в посудині, і своєчасно її видаляти за досягнення концентрації кисню 15 %;

– не видаляти збагачену киснем рідину з посудини Дьюара випаровуванням;

– не заливати рідкий азот із домішками повітря і рідкого кисню;

– під час транспортування цистерн і посудин Дьюара з рідким азотом на автомобілях та інших видах транспорту потрібно закріплювати їх для запобігання падінню та переміщенню опорною поверхнею;

– у разі появи на поверхні посудини інею, "снігової шуби" або за різкого підвищення випаровування, що є наслідком втрати вакууму, слід вилити рідкий азот із посудини, а посудину поставити на відігрівання протягом 3-х діб у приміщенні, куди заборонений доступ людям.

4. Під час розморожування сперми в скляних ампулах слід працювати в захисних окулярах або із запобіжним щитком.

5. Персонал, який працює з посудинами Дьюара і рідким азотом, має бути в халатах, захисних окулярах або щитках з органічного скла та рукавицях.

Одяг має бути без кишень, штани - без манжет і закривати верх взуття, рукавиці - сухими та вільно одягатися на руки. Одяг слід підбирати за зростом і розміром, повністю заправляти та застібати.

6. Заливати рідкий азот у посудину Дьюара (коли температура всередині

неї відповідає температурі навколишнього середовища) слід повільно. Якщо азот заливають через гнучкий шланг діаметром 20 мм, тиск у транспортному резервуарі не має перевищувати 0,05 МПа (0,5 атмосфери). До того ж кінець гнучкого шланга має бути опущений до дна.

7. Заправляти посудини рідким азотом одному працівнику не дозволяється.

8. Під час роботи в приміщенні, де можлива небезпека підвищеного вмісту азоту, працівників слід забезпечити справними ізолювальними протигазами.

У разі запаморочення через вдихання парів азоту потерпілого потрібно вивести з приміщення на свіже повітря.

9. У приміщенні, де заправляють і зберігають рідкий азот, використовувати відкритий вогонь не дозволяється.

3. Вимоги до осіменіння корів і телиць

1. Відбирати тварин, які підлягають осіменінню, має персонал, навчений правилам охорони праці.

2. Для відбору тварин для осіменіння в разі безприв'язного утримання потрібно використовувати розколи.

3. Осіменіння тварин слід проводити на пунктах штучного осіменіння у спеціальних станках, обладнаних пристроєм для надійної фіксації тварини.

4. При mano- або ректоцервікальному способі осіменіння технік має працювати у спеціальних поліетиленових або гумових рукавичках.

5. Ректальне дослідження тварин слід проводити у станках із надійною фіксацією. Не допускається проведення ректальних досліджень через перегородки в станках, денниках та на прив'язі.

4. Вимоги до ветеринарного обслуговування тварин

1. Оброблення тварин і об'єктів пестицидами слід проводити з урахуванням економічного порога шкідливості та прогнозу погоди.

2. Ветеринарні препарати для лікувальних, профілактичних, діагностичних і санітарних заходів слід застосовувати тільки за наявності етикеток та супровідних документів, де зазначено їх найменування, якість, вагу і строк використання. Використовувати ветеринарні препарати, строк придатності яких закінчився, заборонено.

3. Для заспокоєння чи знерухомлення тварин із метою забезпечення безпеки працівників треба застосовувати (залежно від показань) нейроплегічні, анагезивні, міорелаксивні препарати відповідно до вказівок щодо їх застосування.

4. Дезінфекційні засоби, отрутохімікати, луги і кислоти потрібно зберігати в закритих складських приміщеннях у міцній справній тарі з маркуванням із зазначенням найменування, заводу-виробника, дати виготовлення, стро-

ку зберігання, номери партії, маси тощо.

5. Отруйні та сильнодіючі лікарські речовини підлягають зберіганню у сейфах або металевих шафах під замком, а також предметно-кількісному обліку в спеціальних журналах.

6. До роботи, пов'язаної із зберіганням, відпусканням і застосуванням лікарських засобів, допускаються працівники, які мають вищу чи середню спеціальну ветеринарну або фармацевтичну освіту.

7. Відбір тварин для проведення ветеринарно-санітарних заходів треба здійснювати за допомогою спеціальних пристроїв, розколів тощо.

5. Вимоги до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби

1. Догляд за тваринами, хворими на заразні хвороби, доручається працівникам, призначеним роботодавцем.

Працівники віком до 18 років, а також вагітні жінки та жінки, що годують груддю, до цієї роботи не допускаються.

2. До роботи з догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби, допускаються працівники, яким зроблені профілактичні щеплення, які проінструктовані про особисті застережні заходи та правила поводження із зараженим матеріалом, а також про догляд за хворими тваринами.

3. У разі виявлення захворювання тварин заразними хворобами роботодавець має повідомити про це ветеринарну службу і вжити заходів для ізоляції тварин. У разі виникнення зооантропонозних захворювань треба також повідомити медичну службу.

4. Персонал, який доглядає за тваринами, що хворіють на заразні хвороби, крім спеціального одягу і спеціального взуття, має забезпечуватися санітарним одягом та взуттям, а також засобами індивідуального захисту органів дихання та зору.

5. Одягати будь-який інший одяг поверх санітарного одягу не дозволяється. Санітарний одяг і взуття видаються тільки на період роботи. Після її закінчення одяг знімають, знезаражують та зберігають у спеціальних шафах. Носити санітарний одяг і взуття за межами виробничих приміщень або ділянок роботи з тваринами не дозволяється.

6. Не дозволяється вживати їжу, пити воду та палити під час роботи на фермах, де виявлені заразні хвороби.

6. Вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів

1. Організація і проведення ветеринарно-санітарних заходів мають передбачати:

застосування спеціальних ветеринарно-санітарних машин і обладнання; безпечне зберігання та використання фізичних і хімічних засобів для проведення дезінфекції, дезінвазії, дезінсекції та дератизації.

2. Перед проведенням вологої дезінфекції треба від'єднати приміщення

від джерел електричної енергії та звільнити від корму і тварин.

3. Під час проведення дезінфекції та вакцинації з використанням аерозольних генераторів або інших потрібно забезпечити працівників спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального захисту органів дихання та первинними засобами пожежогасіння.

4. Заходити в приміщення під час дезінфекції аерозолями або протягом експозиції знешкодження дозволяється тільки з використанням спецодягу та засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

5. Закінчивши експозицію знешкодження, треба відчинити всі вікна та двері, провентилювати приміщення, прибрати підлогу, а все сміття з комахами, що осипалися, знищити.

6. Миття, дезінфекція, газация транспортних засобів і тари мають проводитися в ізольованих камерах, які герметично закриваються, мають пристрої для відведення відходів у відстійник і каналізацію без застосування ручної праці.

7. Камери для миття, дезінфекції та газации обладнують самостійною вентиляцією, яка забезпечує провітрювання камер, світловими табло "Не заходити" і "Камера провітрена", зблокованими з вхідними дверима та вентиляцією.

8. Вакцинації тварин проводять ветеринарні спеціалісти, які мають вищу або середню спеціальну освіту, а також під їх керівництвом помічники ветеринара.

9. Під час проведення ветеринарно-санітарних заходів із тваринами потрібно використовувати станки для фіксації або розколи.

7. Вимоги до доїння корів та первинної обробки молока

1. Під час доїння неспокійних корів потрібно фіксувати їм задні ноги.

2. Потрібно вибирати найбільш короткі прямолінійні маршрути руху тварин у доїльних залах, не створюючи заторів та унеможливаючи втручання обслуговувального персоналу для їх усунення.

3. Під час доїння корів у доїльних залах у разі прив'язного утримання слід використовувати напівавтоматичні та автоматичні прив'язі з пристроями для групового звільнення тварин.

4. У разі безприв'язного утримання худоби потрібно вибраковувати буйних корів.

5. Над стійлами агресивних тварин потрібно вивішувати таблички з попереджувальним написом "Обережно! Корова б'ється" або "Обережно! Б'є ногами".

6. На тваринницькому комплексі, обладнаному доїльними установками типу "Ялинка", "Тандем", "Карусель" тощо, корів, яких щойно привезли з інших ферм або підприємств, не треба виділяти в самостійну групу. Їх потріб-

но розподілити у групи корів, які довгий час доїлися на цих установках.

7. У разі доїння корів у стійлах ширина поздовжніх проходів для обслуговування тварин має бути не менше ніж 1,5 м.

8. Місця можливого контакту обслуговувального персоналу з трубопроводами теплоносія повинні мати термоізоляцію, що унеможлиблює підвищення температури контактної поверхні понад допустимі норми.

9. Монтаж гнучких пневмоліній та вакуумпроводів має унеможливлювати скручування, переломи і тертя об рухомі частини обладнання у процесі експлуатації.

10. У разі появи вібрації, стороннього шуму, різкого коливання кількості обертів сепаратор треба зупинити і не пускати в роботу до усунення неполадок.

11. Доїльний зал, молочне відділення та відділення для миття після закінчення робіт потрібно ретельно прибирати, мити та вентилювати.

Двічі на місяць їх слід дезінфікувати розчином гіпохлориду кальцію (натрію) з умістом 3 %-вого активного хлору. Стіни приміщень слід мити і дезінфікувати. Заштукатурені стіни приміщення слід дезінфікувати суспензією свіжогашеного вапна.

12. Приготування дезінфекційних і мийних розчинів потрібно проводити в гумових рукавичках, захисних окулярах для уникнення потрапляння їх на шкіру та органи зору.

8. Вимоги до обігріву тварин

1. Усі опромінювачі з інфрачервоними джерелами мають експлуатуватися із захисною сіткою з підвіскою на відстані не менше ніж 1 м за вертикаллю та горизонталлю від вікна випромінювання до поверхні легкозаймистих матеріалів (соломи, дерева, пластмаси тощо).

2. Технічне обслуговування, ремонт, очищення опромінювачів і випромінювальних установок та зміну висоти підвісу опромінювачів потрібно проводити тільки після їх повного від'єднання від електромережі та охолодження.

3. На кожному об'єкті, обладнаному випромінювальними установками, мають бути захисні окуляри із світлофільтрами або захисні щитки.

4. Не дозволяється використовувати опромінювальні установки з відкритими струмопровідними частинами.

5. Для захисту від надмірного ультрафіолетового випромінювання слід застосовувати відповідні окуляри із захисним склом або інші засоби захисту органів зору.

VII. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС УТРИМАННЯ КОНЕЙ

1. Вимоги до догляду за кіньми

1. Під час виведення коня з денника або заведення до нього треба, щоб

приміщення було освітлене, двері повністю розчинені, а двері суміжних денників зачинені. Працівникам стояти у цей час на порозі або поряд забороняється.

2. Забороняється вести жеребця за кобилою. Кобил і жеребців виводити з приміщення та заводити у приміщення слід з певним інтервалом у часі, щоб уникнути контакту.

3. Забороняється зустрічна проводка коней у вузьких коридорах та дверях.

4. Під час заведення коня у денник вуздечку й повід знімають тільки після того, коли кінь буде повністю заведений у денник і повернутий головою до дверей. Після заведення коня денник слід закривати на запірний пристрій.

5. Під час проводки коня працівник має йти ліворуч, нарівні з плечем коня, тримаючи повід у правій руці біля голови коня, а в лівій руці - кінець поводка. Забороняється намотувати повід на руку.

6. Під час проводки групи коней дистанція між кіньми має бути не менше ніж 5 м.

7. Під час годування жеребця, норовистого коня або коня, що кусається, корми роздають із боку проходу (не заходячи у стійло або денник), дотримуючись безпечної дистанції.

8. Перед посадкою в сідло вершник має загнудати коня, перевірити правильність сідлання, міцність підпруг і путлиць. Посадка вершника на коня у стайні й виїзд із неї верхом, а також в'їзд вершника у стайню забороняються.

9. На конях, які сильно тягнуть або закидають голову назад, слід їздити з мартингалом.

10. Під час руху на будь-якому алюрі вершник має тримати стійку посадку, не попускати повіддя і не втрачати керування конем. Не допускаються до роботи під сідлом сліпі коні.

11. Їзда в сідлі допускається тільки у взутті з невисоким каблуком (підбором), який щільно прилягає до підшви. Взуття має вільно входити у стремено. Забороняється їздити в сідлі без взуття і засувати ноги у путлиці.

12. Пересувні напувалки на місці водопою мають бути поставлені на гальма.

13. Забороняється обслуговування табуна на неосідланих конях.

14. Косяки, у яких є неспокійні, злобливі жеребці, потрібно доручати досвідченим працівникам (табунникам).

2. Вимоги до доїння кобил

1. Доїння кобил можна проводити тільки після того, як вони будуть зафіксовані методом обтяжки.

2. Кобил вручну доять із лівого боку і починають доїння, коли тварина

опирається на ліву задню ногу, що унеможливило нанесення несподіваний удар цією ногою.

3. Під час ручного доїння неспокійних і норовистих кобил для запобігання несподіваному удару фіксують передню ліву й задню праву ноги.

4. Під час машинного доїння кобил потрібно дойти у станках, які захищають працівників від травмування тваринами.

3. Вимоги до догляду за жеребцями-плідниками

1. Неспокійних жеребців слід утримувати в денниках, розміщених в одному кінці стайні, ближче до виходу. Чистити й виводити таких жеребців потрібно окремо, коли решта коней перебувають у денниках, а коридор стайні вільний.

2. Для недопущення драгування жеребців працівникам забороняється виконувати роботи в стані алкогольного сп'яніння, забороняється виконувати роботу без використання спецодягу та засобів індивідуального захисту, курити й використовувати ароматичні речовини на робочому місці.

3. Приміщення, проходи, денники або інші ділянки, де утримуються жеребці, мають бути освітлені.

4. Для виведення жеребців слід застосовувати вуздечки. Норовистих жеребців виводять у вуздечці на вивідних лейцях завдовжки не менше ніж 2,5 м. Жеребців на лейцях мають виводити не менше ніж двоє працівників.

4. Вимоги до осіменіння кобил, зберігання та транспортування сперми

1. Штучне осіменіння і ректальне дослідження на жеребність кобил потрібно проводити у станку, який захищає працівника від можливого удару. Станок має бути обладнаний пристроями для надійної фіксації кобил.

2. Жеребців-пробників на пробу й жеребців-плідників на парування слід виводити вдвох на лейцях не коротших, ніж 5 м.

3. Під час роботи з посудинами Дьюара треба дотримуватися таких вимог:

– посудини забороняється встановлювати ближче ніж за 1 м від нагрівальних приладів;

– забороняється падіння посудин;

– горловини посудин мають бути постійно закриті тільки кришкою, що входить до комплекту посудини;

– забороняється видаляти збагачену киснем рідину з посудини за допомогою випаровування;

– забороняється заливати в посудини рідкий азот із домішками повітря і рідкого кисню.

4. Приміщення, де проводиться робота з рідким азотом, має бути обладнане припливно-витяжною вентиляцією.

5. Під час розморожування сперми у скляних ампулах потрібно працюва-

ти з використанням спецодягу та засобів індивідуального захисту.

6. Заливати рідкий азот у посудину Дьюара (якщо температура в ній не відповідає температурі навколишнього середовища) потрібно повільно. Якщо азот заливають через гнучкий шланг, тиск у транспортному резервуарі не має бути більше ніж 0,05 мПа (0,5 атм.). У цьому разі кінець гнучкого шланга має бути опущений до дна. Забороняється викидання кінця шланга з горловини посудини.

7. Заправку посудин рідким азотом забороняється проводити одному працівникові.

5. Вимоги до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби

1. Догляд за кіньми, хворими на заразні хвороби, дозволяється тільки працівникам, призначеним наказом по підприємству із застосуванням відповідних засобів індивідуального захисту.

2. Забороняється вхід сторонніх осіб на територію ізолятора, де утримуються хворі коні.

3. У випадку примусового забою коней розтин трупів тварин має проводитися ветеринарними спеціалістами у спеціальному одязі.

6. Вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів, ветеринарної обробки й чищення коней

1. Перед проведенням вологої дезінфекції приміщення потрібно від'єднати від джерел електричної енергії і звільнити від кормів та коней.

2. Під час вибору дезінфектанта потрібно враховувати його дію на працівників і тварин.

3. Під час проведення дезінфекції потрібно забезпечувати працівників відповідними засобами індивідуального захисту органів дихання.

4. У передроскольную лійку заганяють не більше ніж 5 коней, перебувати в ній працівникам забороняється.

5. Повалення коней треба здійснювати тільки на рівному, вільному від різних сторонніх предметів, просторому місці. У поваленні мають брати участь не менше ніж чотири працівники, які ознайомлені з прийомами повалення.

6. Чищення коней потрібно проводити на прив'язі, а норовистих - на розв'язках. Під час чищення конюх має стояти збоку від коня впівоберта до нього, стежити за його поведінкою. Скребницю можна використовувати лише для чищення щітки. Під час чищення забороняється застосування больових прийомів.

7. Обробку спокійних дорослих коней можна проводити в недоуздках.

Дорослих, оповоджених, привчених до тренінгу, але не зовсім смирних коней перед обробкою потрібно зафіксувати (накладанням закрутки на верхню губу або вухо, підняттям передньої ноги). Обробку неоповоджених або

норовистих коней потрібно проводити тільки в розколі або станку.

7. Вимоги до підковування та таврування коней

1. Розчищення копит і підковування коней потрібно проводити у станку для підковування у просторому і світлому приміщенні.

За відсутності станка копита дорослих коней забороняється розчищати на розв'язках.

2. Таврування коня треба проводити у фіксаційному станку.

3. Під час таврування гарячим способом довжина держака тавра має бути не менше ніж 50 см. Руки працівника мають бути захищені відповідними рукавицями.

4. Під час таврування коней із використанням рідкого азоту працівник зобов'язаний використовувати спецодяг та засоби індивідуального захисту для обличчя.

8. Вимоги до перегону коней

1. Під час перегону коней потрібно дотримуватися вимог Правил дорожнього руху.

2. Для перегону коней через річки та інші водні перешкоди потрібно вибрати неглибокий брід, з рівним дном, без коренів, корчів та великого каміння.

3. Через залізничні колії тварин потрібно переганяти у спеціально відведених місцях. У туман, дощ або темний час доби тварин треба переводити на поводах не більше ніж по двоє коней на кожного працівника.

4. Переганяти неспокійних коней парувального віку дозволяється тільки під сідлом або за підводою, обладнаною пряслами.

VIII. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС УТРИМАННЯ СВИНЕЙ

1. Вимоги до догляду за свинями

1. Під час догляду за свиньми працівники, перебуваючи біля тварин, мають бути уважні і уникати безпосереднього контакту з ними.

2. За групою свиней певного віку та статі мають бути закріплені постійні працівники, які ознайомлені з правилами охорони праці під час обслуговування тварин та індивідуальними особливостями свиней.

3. Із зовнішнього боку станків, де перебувають агресивні тварини, мають бути вивішені попереджувальні написи "Обережно! Злий норв", "Обережно! Кусається".

4. Працівники мають бути забезпечені засобами захисту від можливого нападу тварин (електропоганялками, переносними щитами, захисними циліндрами тощо).

5. На вигульних майданчиках та в літніх таборах годівниці треба розміщувати вздовж огорожі, не дозволяючи заїзд транспорту і вхід працівників у

зону перебування тварин.

2. Вимоги до обігріву тварин

1. Безпека виробничих процесів під час обігріву молодняка свиней джерелами інфрачервоного випромінювання має забезпечуватися дотриманням зооветеринарних вимог та вимог до експлуатації обладнання.

2. Усі опромінювачі з інфрачервоними джерелами мають експлуатуватися із захисною сіткою з висотою підвіски на відстані за вертикаллю та горизонталлю від вікна випромінювання до поверхні легкозаймистих матеріалів (соломи, дерева, пластмаси тощо) не менше ніж 1 м.

3. Технічне обслуговування, ремонт, очищення опромінювачів і випромінювальних установок та зміну висоти підвішування опромінювачів потрібно проводити тільки після їх повного від'єднання від електромережі і охолодження.

4. На кожному об'єкті, обладнаному випромінювальними установками стаціонарного і пересувного типів, має бути експлуатаційна документація, інструкції з охорони праці, з надання першої допомоги в разі враження електричним струмом, а також захисні окуляри із світлофільтрами або щитки.

5. Не дозволяється використовувати опромінювальні установки з відкритими струмопровідними частинами.

6. Штепсельні розетки для під'єднання опромінювальної установки до мережі повинні мати третій заземлювальний контакт. За відсутності таких розеток потрібно застосовувати апарати захисного вимкнення. У запилених і вологих приміщеннях потрібно ставити герметичні штепсельні розетки зі спеціальним гніздом для приєднання до захисного нульового проводу та ручками з діелектричного матеріалу.

7. Для захисту від надмірного ультрафіолетового випромінювання слід застосовувати відповідні окуляри із захисним склом або інші засоби захисту органів зору.

У разі тривалої роботи ультрафіолетових ламп (під час роботи або одразу ж після опромінення) приміщення потрібно ретельно провентилювати для запобігання накопичуванню озону та окису азоту.

8. У разі прокладання нагрівальних елементів підлоги з електрообігріванням має бути забезпечена гідроізоляція місць прокладки та ізоляція нагрівальних елементів.

9. У приміщеннях з електрообігріванням підлоги потрібно встановити прилад для аварійного від'єднання від електричної мережі.

10. Терморегулятори підлоги з електрообігріванням мають працювати в автоматичному режимі.

11. Підлоги з електрообігріванням мають бути постійно в справному й чистому стані.

3. Вимоги до догляду за кнурами

1. Кнурів-плідників слід утримувати в спеціальному свинарнику-кнурнику або окремих, спеціально обладнаних станках загального свинарника.

2. У станках для утримання кнурів годівниці та напувалки потрібно влаштовувати так, щоб працівник міг роздавати корм і наливати воду з боку проходу, не заходячи у станок.

Чистити станки і клітки слід за відсутності тварин.

3. Випускати кнурів на прогулянку групами в разі індивідуального утримання забороняється.

4. Переганяти кнурів-виробників й кнурів-пробників мають не менше ніж два працівники.

5. Неспокійних, злобних кнурів і тих, що б'ються, пасти й вигулювати потрібно поодиночі.

Прогулянку таких кнурів слід проводити за допомогою установки для активного моціону, що не потребує перебування працівників серед тварин.

6. На час випасання і прогулянок кнурів працівники мають бути забезпечені переносними щитами розміром не менше ніж 0,5 м х 0,5 м, відрами з водою або водонапірними шлангами для обливання розлючених кнурів та іншими засобами індивідуального захисту.

4. Вимоги до штучного осіменіння тварин

1. Усі приміщення пункту штучного осіменіння, обладнання і територію біля пункту потрібно утримувати в належному санітарному стані. У приміщенні не має бути мух. Не дозволяється вхід до пункту сторонніх осіб.

2. У приміщеннях для парування свиней або взяття сім'я у кнурів для працівників має бути обладнана захисна зона із суцільною огорожею заввишки не нижче ніж 1,4 м (острівки безпеки).

3. Осіменіння свиноматок здійснюють у спеціальних індивідуальних клітках.

4. Переганяти кнурів на пункт штучного осіменіння потрібно скотопронами.

5. Під час взяття сперми потрібно одягати халати іншого кольору, ніж ті, в яких проводили ветеринарно-санітарні обробки.

Не можна проводити ветеринарні обробки в манежі й у станку для відбирання сперми.

6. Технікам штучного осіменіння й працівникам, що постійно доглядають плідників, не дозволяється бути присутніми під час болісних для кнура профілактичних і лікувальних процедур, а також під час розчищення ратиць та вкорочення ікл.

7. На робочому місці не дозволяється курити й використовувати пахучі речовини.

8. Щодня після закінчення роботи треба прибирати всі приміщення, мити станки і підлогу.

5. Вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів

1. Вакцинації тварин проводять спеціалісти з ветеринарної медицини, які мають вищу або середню спеціальну освіту, а також під їх керівництвом - помічники ветеринара.

2. Працівники, які мають незначні рани, садна або захворювання шкіри, допускаються до роботи з дозволу медичного працівника, за умови використання ними захисних засобів.

3. Ветеринарні препарати для лікувальних, профілактичних, діагностичних і санітарних заходів слід застосовувати тільки за наявності етикеток та супровідних документів, де зазначено їх найменування, якість, вагу і строк використання.

Використовувати препарати, строк придатності яких закінчився, заборонено.

4. Дезінфекційні засоби, отрутохімікати, луги і кислоти треба зберігати в закритих складських приміщеннях у міцній справній тарі з маркуванням, із зазначенням найменування, заводу-виробника, дати виготовлення, строку зберігання, номера партії, маси тощо.

5. Отруйні і сильнодіючі препарати слід зберігати в сейфах або металевих шафах під замком у спеціально відведених приміщеннях. Ця група лікарських речовин підлягає предметно-кількісному обліку в спеціальних журналах.

6. Приміщення, в яких проводиться обстеження і лікування тварин, мають бути обладнані станками для фіксації тварин, забезпечені спеціальними шафами для зберігання апаратури, приладів та інструменту.

7. Відбір тварин для проведення ветеринарно-санітарних заходів треба здійснювати за допомогою спеціальних пристроїв, розколів тощо.

8. Для заспокоєння, знерухомлення тварин із метою забезпечення безпеки працівників треба застосовувати (залежно від показань) нейроплегічні, анальгезивні, міорелаксивні препарати відповідно до вказівок щодо їх застосування.

9. Дезінфекцію треба проводити профілактичну і вимушену (поточну й підсумкову) у разі виникнення інфекційного захворювання.

10. Під час вибору дезінфектанта потрібно враховувати:

- властивість і стійкість збудника інфекції;
- об'єкт дезінфекції (приміщення, вигули, спеціальний одяг тощо);
- можливість перевезення дезінфекційного засобу;
- його дію на людей і тварин;
- температуру, концентрацію і норми витрати дезрозчину;

– швидкість і напрямок вітру (у разі дезінфекції за межами приміщень);

– експозицію й спосіб подавання розчину до об'єкта дезінфекції.

11. Перед проведенням вологої дезінфекції треба від'єднати приміщення від джерел електричної енергії та звільнити від кормів і тварин.

12. Під час проведення дезінфекції і вакцинації з використанням аерозольних генераторів або інших потрібно забезпечити працівників спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального захисту органів дихання та первинними засобами пожежогасіння.

13. Під час проведення дезінфекції території і зовнішніх стін приміщень не можна допускати потрапляння струменя розчину на оголені електричні дроти.

14. Заходити в приміщення під час дезінфекції аерозолями або протягом експозиції знешкодження дозволяється тільки з використанням спецодягу та засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

15. Після закінчення експозиції знешкодження треба відчинити усі вікна та двері, провентилювати приміщення, прибрати підлогу, а все сміття з комахами, що осипалися, знищити.

16. Миття, дезінфекція, газація транспортних засобів і тари мають проводитися в ізольованих камерах, які герметично закриваються, мають пристрої для відведення відходів у відстійник і каналізацію без застосування ручної праці.

17. Камери для миття, дезінфекції та газаци обладнуються самостійною вентиляцією, яка забезпечує провітрювання камер, світловими табло "Не заходити" і "Камера провітрена", зблокованими з вхідними дверима та вентиляцією.

6. Вимоги до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби

1. Догляд за тваринами, хворими на заразні хвороби, доручається працівникам, які призначені роботодавцем.

2. До роботи з догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби, допускаються працівники, яким зроблені профілактичні щеплення, які проінструктовані про застережні заходи та правила поведіння із зараженим матеріалом, а також про особливості догляду за хворими тваринами.

Працівники віком до 18 років, а також вагітні жінки та жінки, які годують груддю, до цієї роботи не допускаються.

3. У разі виявлення захворювання свиней на заразні хвороби (туберкульоз, бруцельоз, ящур, сказ, сибірка) роботодавець має повідомити про це ветеринарну службу і вжити заходів для ізоляції тварин. У разі виникнення зооантропонозних захворювань потрібно також повідомити медичну службу.

4. Персонал, який доглядає хворих на заразні хвороби свиней, крім спе-

ціального одягу і спеціального взуття, має забезпечуватися санітарним одягом та взуттям, а також засобами індивідуального захисту органів дихання та зору.

5. Одягати будь-який одяг поверх санітарного не дозволяється. Санітарний одяг і взуття видаються тільки на період роботи. Після закінчення роботи одяг знімають, знезаражують і зберігають у спеціальних шафах. Носити санітарний одяг і взуття за межами виробничих приміщень або ділянок роботи з тваринами не дозволяється.

6. Спеціальний одяг і спеціальне взуття підлягають обов'язковій дезінфекції.

7. Не дозволяється вживати їжу, пити воду та курити під час роботи на фермах, де виявлено заразні хвороби.

ІХ. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ГУЖОВИХ ПЕРЕЇЗДІВ ТА ПЕРЕВЕЗЕНЬ

1. Запрягати коней дозволяється лише у справний гужовий транспорт. Гужовий транспорт, який використовується в гірській місцевості, має бути забезпечений додатковим гальмовим пристроєм.

2. Керувати гужовим транспортом та переганяти тварин по дорозі дозволяється працівникам, які досягли 14-річного віку.

3. Працівники, які керують гужовим транспортом, повинні мати знання щодо роботи в складних умовах, знати транспортні маршрути, можливість об'їзду небезпечних зон, виконувати інші вимоги, що стосуються водіїв і пішоходів.

4. Гужовий транспорт має бути обладнаний сидіннями, розміщеними таким чином, щоб кінь не міг дістати їздового задньою ногою.

5. Не дозволяється:

- використовувати гужовий транспорт без гальмівних пристроїв, без ліхтарів у темний час доби та за умов недостатньої видимості;
- залишати на смузі відведення дороги тварин без нагляду;
- переїжджати через залізничні колії та дороги з покращеним покриттям поза спеціально відведеними місцями;
- переміщення автомагістралями і дорогами для автомобілів, якщо поруч є інші дороги;
- виконувати інші дії, що суперечать вимогам Правил дорожнього руху.

6. Під час завантажування і розвантажування гужового транспорту коней потрібно прив'язувати.

7. Коні, зайняті на транспортних роботах, мають бути підковані. До роботи слід допускати здорових коней із хорошим зором.

8. Спускаючись зі схилу, не можна сідати в гужовий транспорт, підтриму-

вати або підпирати його руками, намотувати віжки на руку, тулуб.

9. Під час використання гужового транспорту в темний час доби або за умов недостатньої видимості вози (сани) мають бути облаштовані світловідбивачами відповідно до вимог Правил дорожнього руху.

10. Не дозволяється залишати тварин, запряжених у сільськогосподарське знаряддя, неприв'язаними без їздових навіть у разі нетривалої зупинки.

Х. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС УТРИМАННЯ ПТИЦІ

1. Вимоги до догляду за птицею

1. У разі тримання птиці в 3 - 5-ярусних кліткових батареях для обслуговування птиці на верхніх ярусах працівники мають використовувати пересувні візки з гальмовим пристроєм, стійкі підставки, підібрані за зростом працівника. Не допускається ставати або спиратися на конструкції кліткової батареї, кормороздавального пристрою.

У разі тримання птиці в кліткових батареях із кількістю ярусів понад 5 для обслуговування птиці мають застосовуватися стаціонарні майданчики другого рівня (поверху) обслуговування.

2. Працювати з птицею у клітках потрібно за зупинених кормороздавачів, механізмів збирання яєць. Мити, дезінфікувати кліткові батареї слід за знеструмленої електричної мережі.

3. Прибирання кліток має виконуватися спеціальним інвентарем (шкребками, щітками) із використанням засобів індивідуального захисту (захисних окулярів, респіраторів, рукавиць).

4. У разі тримання птиці на решітчастій підлозі знімні щити мають бути без зазорів між рейками понад 30 мм.

5. Елементи решітчастої, сітчастої підлоги та сідала мають бути без задирок, гострих країв, цвяхів, гвинтів, що виступають, тощо.

6. Для запобігання виділенню великої кількості аміаку з підстилки слід застосовувати препарати, що сприяють зв'язуванню аміаку. Через кожні 5 - 7 днів підстилку обробляють розчином бісульфіту натрію (100 - 120 г на 1 кв. м підлоги) або ж застосовують суперфосфат у порошку.

7. Для профілактики та лікування хвороб птиці, охорони людей від інфекційних та інвазійних захворювань, спільних для людей і птиці (пташиний грип тощо), суб'єкти господарювання мають забезпечувати проведення комплексу спеціальних заходів, до яких належать дезінфекція, дегельмінтизація, дезінвазія, дезінсекція, дератизація та інші.

8. У разі виявлення інфекційних захворювань у птиці суб'єкт господарювання має повідомити про це ветеринарну службу і вжити відповідних карантинних заходів.

2. Вимоги до застосування засобів інфрачервоного та ультрафіолетово-

го випромінювання

1. Установки з джерелами інфрачервоного випромінювання потрібно експлуатувати із захисною сіткою. Висота підвіски за вертикаллю від вікна випромінювання до поверхні підстилки та горючих предметів має бути не менше ніж 0,8 м, за горизонталлю - не менше ніж 0,25 м.

2. Установки ультрафіолетового опромінення мають бути віддалені від горючих матеріалів не менше ніж на 1 м і не мають зазнавати механічних впливів.

3. У разі застосування установок інфрачервоного випромінювання як засобів локального обігрівання, регулювання температури в зоні перебування птиці має здійснюватися автоматично.

4. На кожному об'єкті, обладнаному випромінювальними установками стаціонарного і пересувного типів, мають бути експлуатаційна документація, інструкції з охорони праці, з надання першої допомоги у разі враження електричним струмом, а також захисні окуляри із світлофільтрами або щитки.

5. Щоб уникнути ураження очей, забороняється дивитися на ввімкнуте джерело інфрачервоного випромінювання з близької відстані та без відповідних засобів захисту органів зору.

6. Для підйому установок ультрафіолетового та інфрачервоного випромінювання потрібно використовувати лебідкові пристрої.

7. Технічне обслуговування, ремонт і очищення випромінювальних установок та зміну висоти підвішування потрібно проводити тільки після повного їх від'єднання від електромережі й охолодження.

8. Не дозволяється використовувати випромінювальні установки з відкритими струмопровідними частинами.

9. У разі тривалої роботи ультрафіолетових ламп (під час роботи або одразу ж після опромінення) приміщення потрібно ретельно провентилувати для запобігання накопиченню озону та окису азоту.

3. Вимоги до годівлі та напування птиці

1. Забороняється доторкатися до робочих органів ввімкнутих кормороздавачів, тягових тросів, натяжних та поворотних роликів (зірочок) тощо.

2. У разі використання канатно-дискових кормороздавачів має бути забезпечене надійне кріплення труб до стійок кліткових батарей, стелі або колон пташника.

3. Під час роботи приводний дозувальний механізм кормороздавача має бути закритий кришкою. Огляд, перевірку натягу троса, зчеплення дисків із приводним колесом, регулювання слід проводити відповідно до вимог експлуатаційної документації.

4. Вузли й елементи кормороздавальної лінії, під час роботи яких можли-

ве виділення пилу, мають бути обладнані місцевою вентиляцією.

5. Пускові пристрої стаціонарних кормороздавальних механізмів мають бути забезпечені чіткими написами, символами, малюнками, що інформують про розміщення загального вимикача, напрямок руху, порядок запуску й зупинки.

6. Перед ввімкненням механізмів кліткової батареї треба подати звуковий сигнал.

7. У разі роботи кормороздавачів в автоматичному режимі працівники мають враховувати, що механізми вмикаються у встановлений час згідно з програмою, тому обслуговувати їх можна тільки після вимкнення електричних пускових пристроїв і головного вимикача.

8. Забиті кормами отвори кормороздавального обладнання слід очищати тільки призначеними для цієї мети чистками.

9. У разі пошкодження скляних балонів, які використовуються як напувалки, не можна збирати осколки незахищеними руками.

4. Вимоги до тримання водоплавної птиці з використанням відкритих водоймищ

1. Для обслуговування птиці на водоймищах працівники мають бути забезпечені стійкими плавзасобами й індивідуальними рятувальними засобами (круги, пояси, жилети) за кількістю працівників, яких передбачається перевозити.

2. Під час вилову птиці працівники мають бути обережні, остерігатися ударів кігтями, дзьобами, захищати руки, обличчя, очі. Вилов птиці слід здійснювати в рукавицях, окулярах закритого типу або герметичних захисних окулярах. Курей потрібно брати за крила або лапи, водоплавну птицю й індиків - лише за крила.

3. Для захисту органів дихання від потрапляння пуху та пилу під час вилову птиці треба застосовувати протипилові респіратори. У разі використання засобів захисту органів дихання слід ураховувати час захисної дії фільтрувальних пристроїв та забезпечувати їх своєчасну заміну.

4. Для витиснення птиці з кліток потрібно використовувати щити, виготовлені з легкого матеріалу. Дверцята клітки мають бути закріплені у відкритому положенні.

5. Для вилову птиці, яку тримають на підлозі, слід користуватися щільною шторою, закріпленою на скобах, вбудованих у стіну.

Не допускається кріплення штори до елементів технологічного обладнання, вікон тощо.

5. Вимоги до догляду за страусами

1. До обслуговування страусів допускається персонал, ознайомлений з особливостями їх поведінки, навчений правил охорони праці під час робо-

ти з ними. Забороняється в'їзд транспорту в секції та вольєри із страусами, входити в секції і вольєри стороннім особам без супроводу осіб, що безпосередньо обслуговують птицю.

2. Перед тим як переганяти страусів з однієї секції (боксу) в іншу чи випускати з приміщення у вольєри, двері приміщення і секцій потрібно повністю розчинити і зафіксувати, забезпечуючи вільний прохід птиці.

3. Не дозволяється приводити з собою в загони чи приміщення, у яких тримаються страуси, собак або інших тварин, видавати гучні звуки, робити різкі та агресивні рухи, завдавати птахам болю, стояти на шляху їх переміщення. Особливої обережності під час обслуговування страусів потрібно дотримуватися в репродуктивний період.

4. Під час проведення робіт із дорослими страусами (переведення в інше місце, завантаження в транспортні засоби, проведення лікувально-профілактичних заходів тощо) для заспокоєння птаха застосовують спеціальний гак завдовжки не менше ніж 2 м, за допомогою якого його голову притискають до землі, а потім на неї надівають світлонепроникний каптур.

6. Вимоги до збирання яєць, транспортування яєць і птиці

1. Перед ввімкненням транспортерів для збирання яєць треба перевірити технічний стан натяжної і приводної станцій, положення стрічки, кріплення натяжного ролика, кронштейнів яйценакопичувального столу і за потреби здійснити їх регулювання або ремонт.

2. Ремонт і регулювання натягу стрічки транспортера для збирання яєць слід робити тільки за вимкненого електродвигуна приводної станції.

3. Приводні станції транспортерів для транспортування яєць мають бути захищені огородженням.

4. Не допускається регулювати робочі органи, поправляти штампувальний пристрій, викочувати руками застряглі яйця під час роботи яйцесортувальної машини.

5. Під час переміщення тари з птицею або яйцями машинами і механізмами з вилковим телескопічним захоплювачем вантаж має розміщуватися на вантажозахоплювальних пристроях рівномірно, без перекошення.

6. Під час переміщення вантажу за допомогою стропів останні повинні мати рівномірний натяг.

7. Під час використання підвісної дороги її завантаження має відповідати вантажопідйомності, водночас візок підвісної дороги має бути встановлений на мінімальній висоті від підлоги.

8. Під час перевезення вантажу ручними візками маса вантажу не має перевищувати вантажопідйомності візка.

9. Ящики з птицею і яйцями слід піднімати і переносити тільки удвох. Для навантаження в транспортні засоби мають бути передбачені трапи або май-

данчики з поручнями.

7. Вимоги до інкубації яєць

1. Під час просвічування яєць на столі-овоскопі треба встановлювати затемнювальні штори.

2. Під час роботи на овоскопі, опромінення яєць і курчат ультрафіолетовими променями працівники мають користуватися захисними окулярами.

3. На підлозі біля щита управління інкубаторами мають бути діелектричні килимки.

4. Інкубаційні лотки мають вільно входити в інкубаційні візки чи поворотні механізми.

5. Під час експлуатації інкубаторів потрібно стежити за справністю і надійністю кріплення дверних навісів, передніх і задніх упорних планок, систематично перевіряти затягнення болтів барабанів на валу. Оглядаючи інкубатор, слід використовувати стійку підставку.

6. Вибірка молодняку з вивідних інкубаторів має виконуватися в захисних окулярах і респіраторі, що захищають від пуху,пилу тваринного походження тощо.

7. Інкубатори і вивідні шафи перед миттям і дезінфекцією мають бути від'єднані від електромережі. Для освітлення внутрішнього простору інкубатора треба користуватися переносними лампами.

8. Вимоги до забою птиці

1. Забій птиці слід здійснювати в санітарно-забійних пунктах (для господарчих потреб) або спеціальних забійних цехах.

2. У забійних цехах мають бути механізовані процеси забою, транспортування, теплової обробки, видалення оперення, патрання, охолодження, маркування тушок, пакування та укладення у тару, збирання мокрого пір'я, його сушіння та вивантаження із сушильних барабанів, переробки нехарчових відходів.

3. Забійний конвеєр має бути добре освітлений, обладнаний вентиляцією, небезпечні місця огорожені.

4. Не дозволяється перебування сторонніх осіб у зоні дії конвеєра. Перед пуском конвеєра треба подати звуковий сигнал.

5. У разі ручного патрання тушок поверхня столу має бути рівною, без задилок і гострих кутів, а ножі - з виступом на рукоятці для запобігання зісковзуванню рук.

6. У забійному цеху дільниці сортування та пакування тушок мають бути ізольовані від дільниць забою і обробки птиці, сушіння пера.

XI. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В БДЖІЛЬНИЦТВІ

1. До виконання робіт з обслуговування бджолиних сімей допускаються

спеціально навчені працівники, яким виповнилося 18 років, які за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи та не мають алергії на укуси бджіл.

2. Роботи з обслуговування бджолиних сімей потрібно виконувати з використанням відповідного спецодягу, спецвзуття та засобів індивідуального захисту органів дихання та обличчя, а також димаря. Димар має перебувати у справному стані та бути заправленим.

3. Працюючи з димарем, треба дотримуватися правил пожежної безпеки.

4. Вулики потрібно встановлювати без перекошень, які можуть спричинити їхнє падіння.

5. Під час проколювання отворів у рамках треба використовувати упори, щоб унеможливити травмування працівника свердлом або шилом.

6. Під час роботи з бджолами у зимівнику потрібно використовувати ліхтарі та світильники з червоними світлофільтрами.

7. Під час огляду та оброблення бджолиних сімей бджоляру не дозволяється робити різких рухів, використовувати парфюмерно-косметичні засоби і речовини із сильним запахом.

8. Трапи і підмостки, які використовують під час вантажних робіт у бджолярстві, мають бути сухими і неслизькими.

9. Забороняється перевозити людей у кузові транспортного засобу одночасно з бджолами.

10. Відчиняти борти транспортних засобів із розміщеними у них вуликами мають два працівники.

11. Переносити вулики в заглиблений зимівник і виставляти їх із зимівника треба по спеціальним трапам або за допомогою бокових ручок сходовим маршем. Кут нахилу трапа і маршу не має перевищувати 30°.

12. У разі зберігання бджолиних сімей без стелажів їх потрібно розміщувати у зимівнику на твердій підлозі або настилі.

Висота штабелювання вуликів має бути не більше ніж 2 м, ширина проходу - не менше ніж 0,8 м. У рядах вулики потрібно установлювати впритул один до одного.

13. Нагрівальні прилади з розміщеними на них пароутворювачами або вмістищами для нагрівання ножів для розпечатання стільників треба встановлювати на теплоізоляційній підставці на відстані не менше ніж 1 м від легкозаймистих предметів.

14. Електричні ножі для розпечатування стільників повинні мати теплоізоляційні підставки, а під час перерви в роботі їх потрібно від'єднувати від електричної мережі.

15. Не дозволяється торкатися ротора медогонки до його остаточного зу-

пинення.

16. Переробляння воскової сировини та інші роботи з використанням відкритого вогню треба проводити у спеціально відведеному місці.

17. Під час збирання бджолої отрути отрутоприймальні пристрої потрібно виймати з вулика не раніше ніж через 15 - 20 хв після їх вимкнення і заспокоєння бджіл.

18. Зскрібати отруту з отрутоприймальних пластин потрібно за допомогою леза, закріпленого у спеціальному тримачі. Роботу треба проводити у витяжній шафі з використанням спецодягу та засобів індивідуального захисту.

19. Збирання маточного молочка, прополісу з полотнянок і сушіння квіткового пилку потрібно здійснювати в окремому приміщенні, обладнаному припливно-витяжною вентиляцією.

**Директор Департаменту
заробітної плати та умов праці**

О. Товстенко